

Вплив інтегрованих програм фізичної культури на академічні досягнення здобувачів освіти

*Родіков Володимир Геннадійович¹, Корнев Віталій Валерійович², Алексєєв
Олександр Олексійович³*

Опубліковано

30.05.2024

Секція

Освіта/Педагогіка

УДК

37.015.3 : 796/799

DOI: <http://orcid.org/10.5281/zenodo.11395659>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Сучасні педагогічні тенденції орієнтуються на формування у здобувачів освіти цілісного світогляду. Це підкреслює актуальність інтегрованих програм, які дозволяють не тільки надати учням певні предметні знання, але і сформувати в них важливі компетентності. Таким чином, мета статті полягає у виявленні впливу інтегрованих програм фізичної культури на академічні досягнення здобувачів освіти. Згідно з авторською точкою зору, академічні досягнення вимірюються за допомогою виявлення рівнів вираженості пізнавальної, інтелектуальної, інформаційної, комунікативної, психологічної, соціальної, акмеологічної та аксіологічної компетентностей. Інтегровані програми фізичної культури були впроваджені в освітній процес за кількома напрямками, включаючи математику, фізику, географію, біологію та хімію. За допомогою кластерного аналізу було сформовано чотири групи здобувачів освіти для виявлення рівня академічних досягнень після залучення інтегрованих програм фізичної культури. Отримані результати свідчать про те, що впровадження цих програм сприяло передусім розвитку ціннісної та інтелектуальної сфери, а також покращенню соціально-комунікативних знань, навичок та вмій. Крім того, у здобувачів освіти підвищилась загальна зацікавленість у здобутті та опануванні нової предметної інформації, сформувалося розуміння системності отримуваних знань і важливості постійного самовдосконалення. Разом із тим різні групи здобувачів освіти продемонстрували різні рівні академічних досягнень. Згідно з отриманими результатами, рівень академічних досягнень першої групи оцінюється як нижчий за середній. Можна припустити, що для підвищення їхніх академічних показників треба втілювати інші інноваційні методи. Академічні досягнення представників другого кластера базуються насамперед на соціально-комунікативному та пізнавально-інформаційному підґрунті й засвідчують взаємодію учнів із навколишнім світом. Їх

¹ кандидат педагогічних наук, старший викладач, кафедра теорії і методики фізичного виховання, факультет фізичної культури, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, Україна, rodikov@kpn.edu.ua, <https://orcid.org/0009-0006-8683-359X>

² вчитель фізичної культури, Одрадокам'янський ліцей Тягинської сільської ради Бериславського району Херсонської області, с. Одрадокам'янка, Україна, v.kornev1973@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-0162-7742>

³ доктор педагогічних наук, доцент, кафедра спорту і спортивних ігор, факультет фізичної культури, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, Україна, aliekisieiev@kpn.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-6950-4413>

загальний рівень академічних досягнень характеризується як вищий за середній. Академічні досягнення представників третього кластера ґрунтуються найперше на інтелектуально-психологічному та ціннісно-акмеологічному фундаменті, а отже, вказують на орієнтацію учнів на самопізнання та самовдосконалення. За результатами проведеного дослідження, загальний рівень академічних досягнень здобувачів освіти третьої групи характеризується як вищий за середній. Представники четвертого кластера орієнтовані як на особистісне самовдосконалення та підвищення загального рівня знань, так і на розвиток взаємодії зі світом. Таким чином, рівень академічних досягнень представників четвертого кластера може бути оцінений як високий.

Ключові слова: академічна успішність, інноваційні педагогічні технології, інтегроване навчання, фізична культура, цілісний світогляд.

The influence of integrated programs of physical culture on the academic achievements of students

Annotation. Modern pedagogical trends are focused on the formation of a holistic worldview in students of education. This causes the relevance of integrated programs, which allow not only to provide students with certain subject knowledge, but also to form important competencies in them. Thus, the purpose of the article was to identify the impact of integrated physical culture programs on the academic achievements of students. According to the author's point of view, academic achievements are measured by identifying the levels of cognitive, intellectual, informational, communicative, psychological, social, acmeological and axiological competences. Integrated physical education programs have been introduced into the educational process in several areas, including mathematics, physics, geography, biology and chemistry. Four groups of education applicants were formed to identify the level of academic achievements after the involvement of integrated physical culture programs. The obtained results indicate that the implementation of integrated programs contributed primarily to the development of the value and intellectual sphere, as well as to the improvement of social and communicative knowledge, skills and abilities. In addition, the general interest in obtaining and mastering new subject information increased among the students of education, an understanding of the systematicity of the acquired knowledge and the importance of constant self-improvement was formed. However, different groups of educational attainment demonstrated different levels of academic achievement. According to the obtained results, the level of academic achievements of the first group is estimated as lower than average. It can be assumed that other innovative methods should be implemented to improve their academic performance. The academic achievements of the representatives of the second cluster are based primarily on the social-communicative and cognitive-informational background and generally testify to the interaction of students with the surrounding world. Their overall level of academic achievement is characterized as above average. Academic achievements of representatives of the third cluster are based primarily on the intellectual-psychological and value-acmeological foundation, and therefore indicate the orientation of students to self-knowledge and self-improvement. According to the results of the conducted research, their general level of academic achievements is characterized as higher than average. Representatives of the fourth cluster are focused both on personal self-improvement and increasing the general level of knowledge, and on the development of

interaction with the world. Thus, the level of academic achievements of representatives of the fourth cluster can be assessed as high.

Keywords: academic success, innovative pedagogical technologies, integrated learning, physical culture, holistic outlook.

Вступ

Постановка проблеми в загальному вигляді. Сучасна педагогічна парадигма характеризується змінами, направленими на становлення у здобувачів освіти цілісного світогляду. Досягнення такої принципово важливої мети може бути здійснене тільки шляхом міжпредметної інтеграції. Різноманітні інтегровані програми не тільки сприяють формуванню знань, навичок та вмінь, але й будують фундамент загальних і спеціальних компетентностей. Це повною мірою стосується інтеграції не тільки споріднених предметів, але й, на перший погляд, віддалених. Цікавим у зазначеному аспекті є впровадження інтегрованих програм фізичної культури та дослідження їх впливу на академічні досягнення здобувачів освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наявних публікацій дозволяє диференціювати їх за чотирма основними напрямками: 1) поняття та сутнісні особливості академічних досягнень (Н. В. Дужич [1], Т. В. Мотуз [2], І. В. Холод [3]); 2) основні характеристики інтегрованого навчання в контексті різних навчальних дисциплін (Т. М. Засєкіна [4], Т. Качак [5], О. Г. Коханко [6], В. С. Кулішов [7], В. Поберецька [8], О. С. Радул [9]); 3) інноваційні тенденції у викладанні фізичної культури (В. Голубєва [10], С. А. Недорубко [11], Н. С. Сергата [12]); 4) інтеграція фізичної культури з іншими навчальними дисциплінами (Ю. С. Бойко [13], І. Кривуца [14]). Четвертий напрям є найменш дослідженим, до того ж наявні розробки орієнтовані лише на методологію проведення інтегрованих уроків фізичної культури, але не на оцінювання їх впливу [15] на загальні академічні досягнення здобувачів освіти. Таким чином, важливість зазначеної проблеми та її нерозробленість у сучасному науковому полі дозволяє сформулювати основні цілі й завдання дослідження.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у з'ясуванні впливу інтегрованих програм фізичної культури на академічні досягнення здобувачів освіти. Для цього виконано такі завдання: 1) теоретико-методологічне обґрунтування параметрів академічних досягнень; 2) з'ясування рівня вираженості кожного з виділених параметрів на етапі констатувального і контрольного експериментів; 3) порівняльний аналіз параметрів академічних досягнень до і після введення інтегрованих програм фізичної культури.

Матеріали та методи

У відповідності із заявленими цілями дослідження складалося із п'яти етапів: 1) розроблення опитувальника для викладачів освітніх закладів для оцінювання параметрів академічних досягнень здобувачів освіти; 2) проведення опитування за допомогою гугл-форм; 3) математичний підрахунок результатів вираженості рівнів кожного з оцінюваних параметрів на етапі констатувального і контрольного експериментів; 4) порівняльний аналіз академічних досягнень здобувачів освіти за допомогою t-критерію Стьюдента до і після впровадження інтегрованих програм фізичної культури; 5) формування та характеристика груп здобувачів освіти за допомогою кластерного аналізу для виявлення рівня академічних досягнень після залучення інтегрованих програм фізичної культури. Усі статистичні розрахунки виконано за допомогою програми Statistica 10.0. Усі етапи дослідження, включаючи

констатуючий та контрольний експерименти, були проведені на базі таких навчальних закладів, як Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, та Одрадокам'янський ліцей Тягинської сільської ради Бериславського району Херсонської області. Загальна кількість здобувачів освіти, що навчалися за інтегрованими програмами фізичної культури, складає 50 осіб.

Результати

Інтегровані програми фізичної культури було впроваджено в освітній процес за кількома напрямками: 1) фізична культура та математика; 2) фізична культура та фізика; 3) фізична культура та географія; 4) фізична культура та біологія; 5) фізична культура та хімія. Згідно із запланованим дослідженням, викладачі мали оцінити академічні досягнення здобувачів освіти на етапі констатувального і контрольного експериментів за вісьмома параметрами: 1) пізнавальна компетентність; 2) інтелектуальна компетентність; 3) інформаційна компетентність; 4) комунікативна компетентність; 5) психологічна компетентність; 6) соціальна компетентність; 7) акмеологічна компетентність; 8) аксіологічна компетентність.

Проведений аналіз виявив, що на етапі констатувального експерименту низький рівень пізнавальної компетентності продемонстрували 28% здобувачів освіти, середній – 46%, високий – 26%; на етапі контрольного експерименту низький рівень був притаманний 10% учнів, середній – 38%, високий – 52% (рисунок 1).

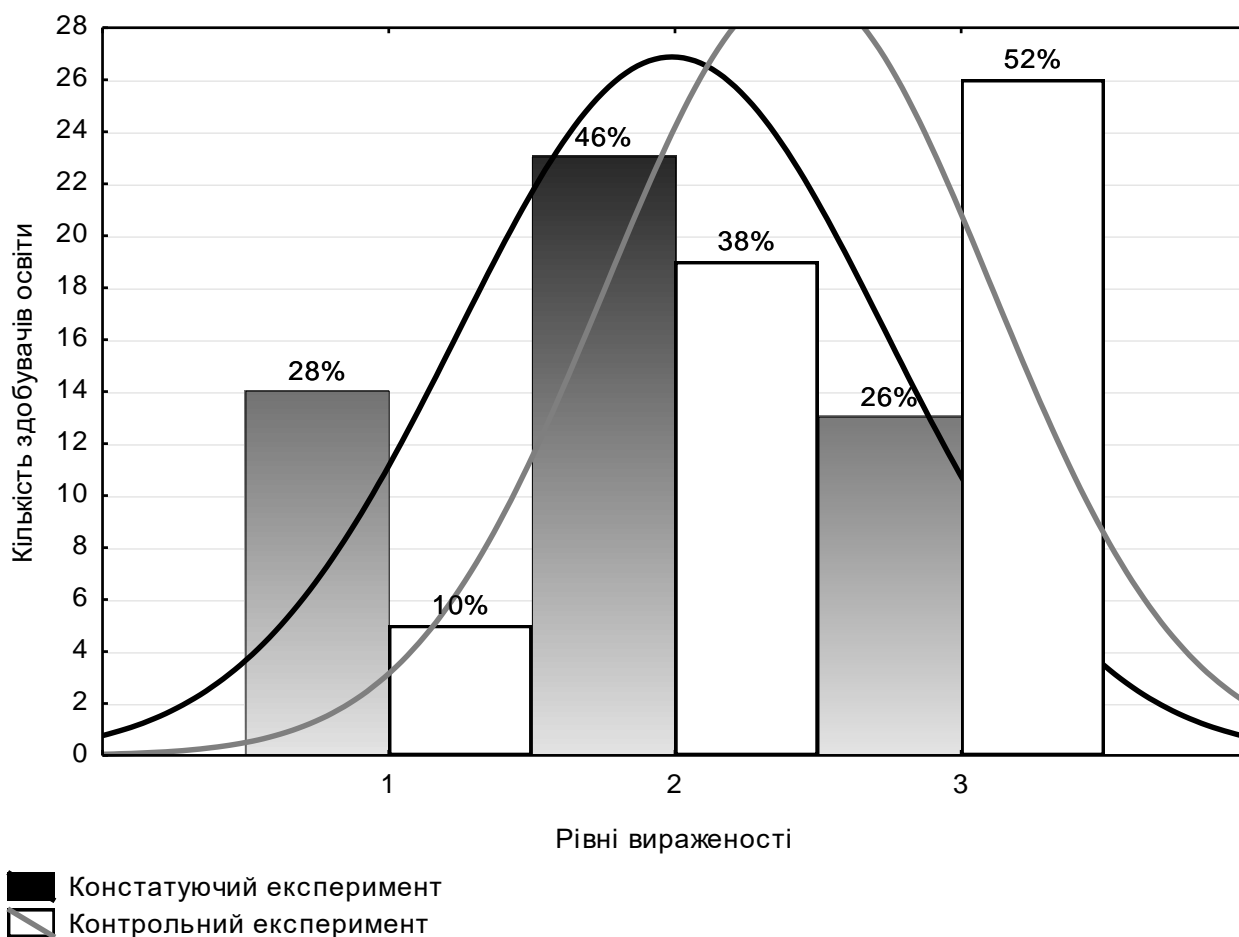

Рис. 1. Пізнавальна компетентність здобувачів освіти

Джерело: власна розробка авторів

Під час оцінювання інтелектуальної компетентності було з'ясовано, що на етапі констатувального експерименту низький рівень показали 22% здобувачів освіти, середній рівень – 62%, високий – 16%; на етапі контрольного експерименту низький рівень був властивий 12% учнів, середній рівень – 36%, високий – 52% (рисунок 2).

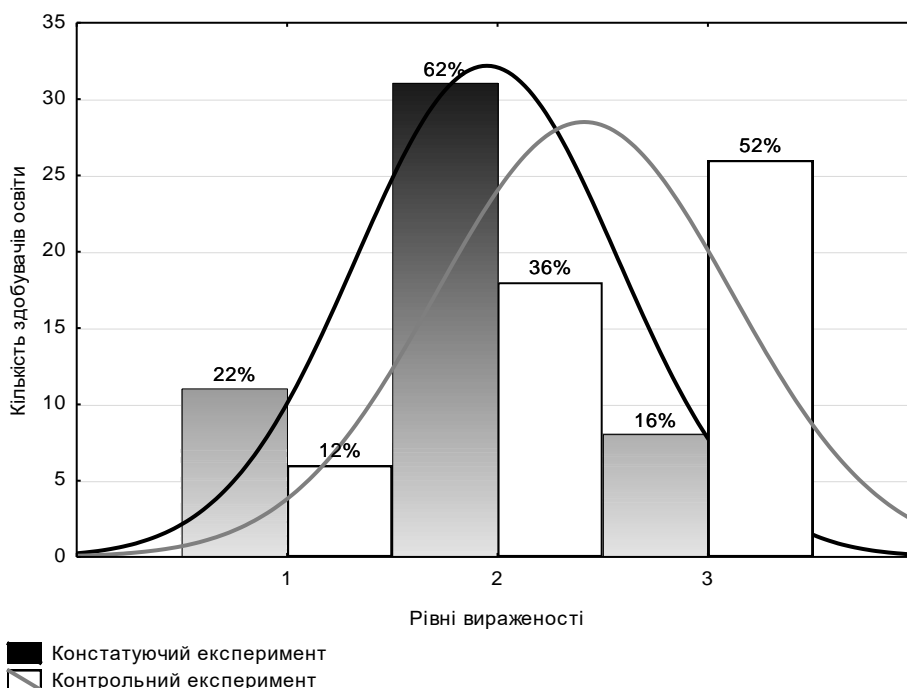

Рис. 2. Інтелектуальна компетентність здобувачів освіти
Джерело: власна розробка авторів

Аналіз інформаційної компетентності виявив, що на етапі констатувального експерименту низький рівень був характерний для 22% здобувачів освіти, середній – для 58%, високий – для 20%; на етапі контрольного експерименту низький рівень виявлений у 10% учнів, середній – у 46%, високий – у 44% (рисунок 3).

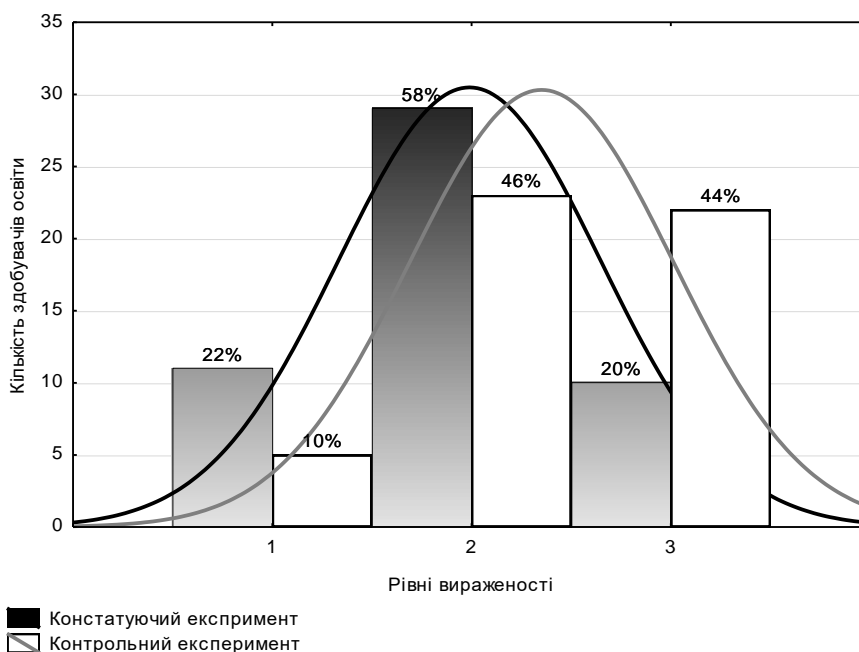

Рис. 3. Інформаційна компетентність здобувачів освіти
Джерело: власна розробка авторів

У результаті оцінювання комунікативної компетентності було з'ясовано, що на етапі констатувального експерименту низький рівень показали 32% здобувачів освіти, середній рівень – 44%, високий – 24%; на етапі контрольного експерименту низький рівень продемонстрували 12% учнів, середній – 34%, високий – 54% (рисунок 4).

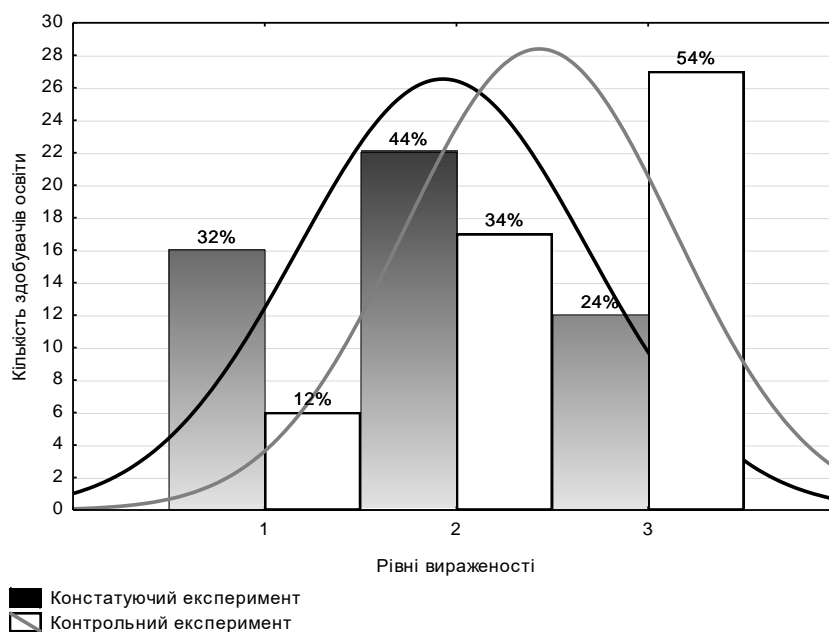

Рис. 4. Комунікативна компетентність здобувачів освіти

Джерело: власна розробка авторів

Аналіз психологічної компетентності виявив, що на етапі констатувального експерименту низький рівень був притаманний 28% здобувачів освіти, середній рівень – 46%, високий – 26%; на етапі контрольного експерименту низький рівень був характерний для 10% учнів, середній рівень – для 38%, високий – для 52% (рисунок 5).

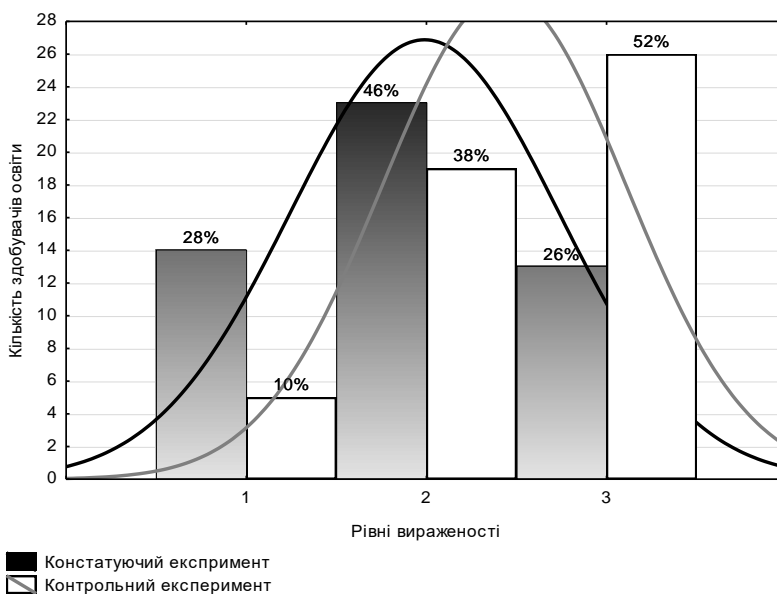

Рис. 5. Психологічна компетентність здобувачів освіти

Джерело: власна розробка авторів

Під час оцінювання соціальної компетентності на етапі констатувального експерименту низький рівень показали 30% здобувачів освіти, середній – 54%, високий – 16%; на етапі контрольного експерименту низький рівень продемонстрували 12% учнів, середній та високий рівні – по 44% (рисунок 6).

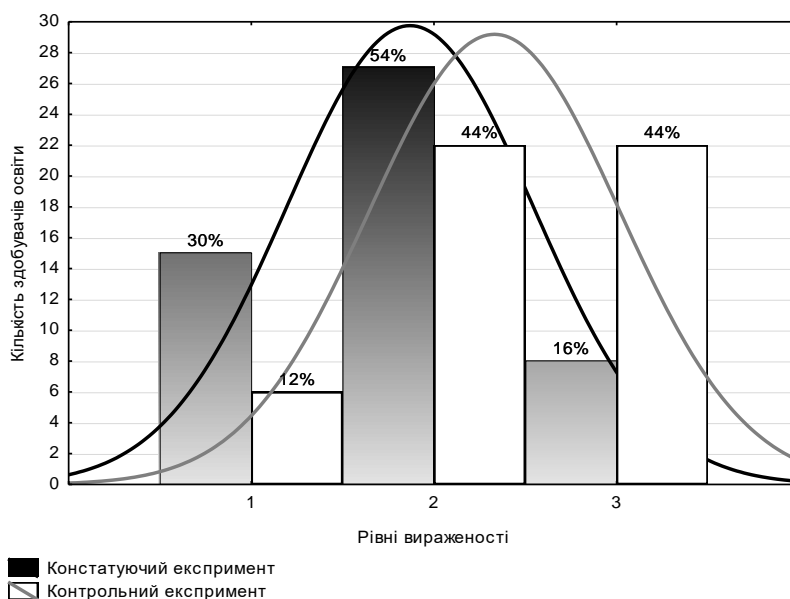

Рис. 6. Соціальна компетентність здобувачів освіти

Джерело: власна розробка авторів

Аналіз акмеологічної компетентності виявив, що на етапі констатувального експерименту низький рівень був властивий 28% здобувачів освіти, середній рівень – 48%, високий – 24%; на етапі контрольного експерименту низький рівень був притаманний 10% учнів, середній рівень – 42%, високий – 48% (рисунок 7).

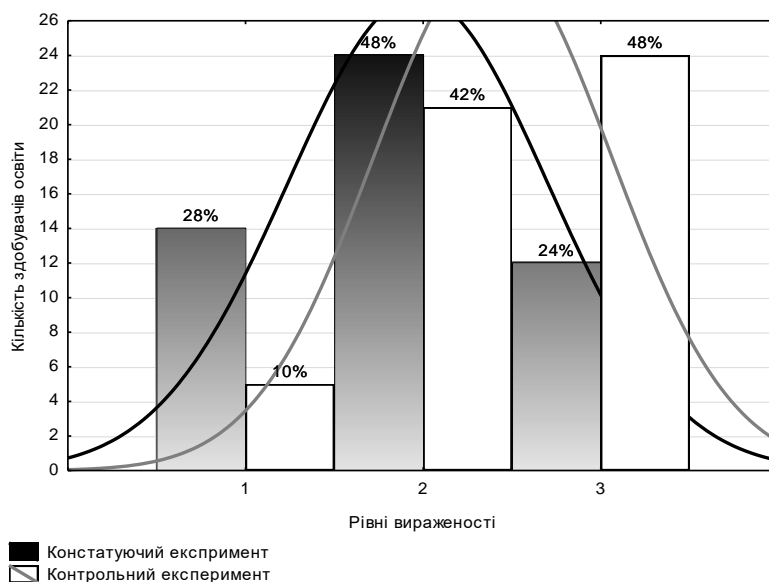

Рис. 7. Акмеологічна компетентність здобувачів освіти

Джерело: власна розробка авторів

Оцінювання аксіологічної компетентності виявило, що на етапі констатувального експерименту низький рівень продемонстрували 28% здобувачів освіти, середній – 56%, високий – 16%; на етапі контрольного експерименту низький рівень показали 12% учнів, середній – 40%, високий – 48% (рисунк 8).

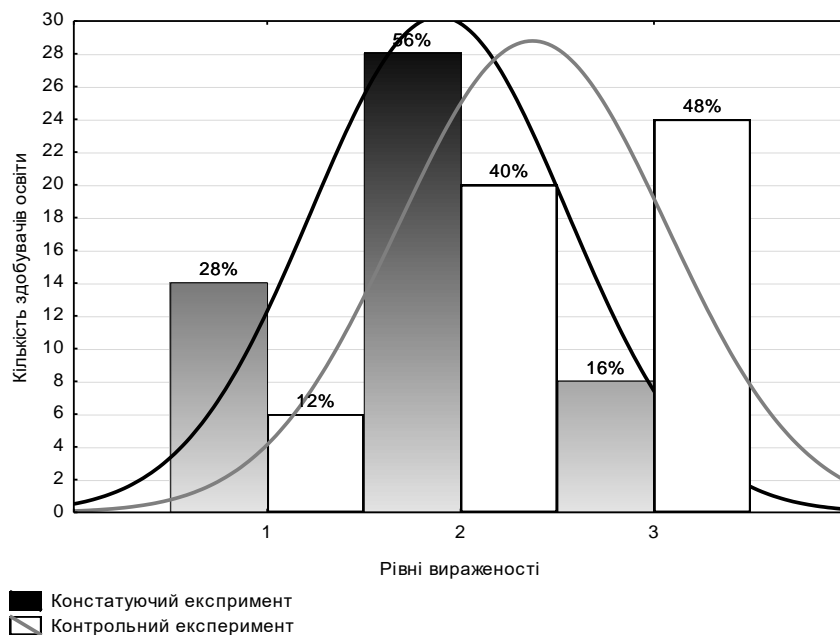

Рис. 8. Аксіологічна компетентність здобувачів освіти

Джерело: власна розробка авторів

Для з'ясування різниці між рівнем академічних досягнень здобувачів освіти до і після введення інтегрованих програм фізичної культури був здійснений аналіз за допомогою t-критерію Стьюдента (таблиця 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз рівня академічних досягнень здобувачів освіти до і після введення інтегрованих програм фізичної культури

Параметри	Арифметичне середнє, констатувальний експеримент	Арифметичне середнє, контрольний експеримент	t-критерій Стьюдента
Пізнавальна компетентність	1,980000	2,420000	-3,10620
Інтелектуальна компетентність	1,940000	2,400000	-3,47951
Інформаційна компетентність	1,980000	2,340000	-2,74302
Комунікативна компетентність	1,920000	2,420000	-3,43666
Психологічна компетентність	1,980000	2,420000	-3,10620
Соціальна компетентність	1,860000	2,320000	-3,39796
Акмеологічна компетентність	1,960000	2,380000	-3,01005
Аксіологічна компетентність	1,880000	2,360000	-3,54965

Джерело: власна розробка авторів

Проведений аналіз показав, що значимі відмінності спостерігаються за всіма вимірюваними параметрами (у порядку спадання): аксіологічна компетентність ($t = -3,54965$), інтелектуальна компетентність ($t = -3,47951$), комунікативна

компетентність ($t = -3,43666$), соціальна компетентність ($t = -3,39796$), пізнавальна компетентність ($t = -3,10620$), психологічна компетентність ($t = -3,10620$), акмеологічна компетентність ($t = -3,01005$), інформаційна компетентність ($t = -2,74302$). Отримані результати свідчать про те, що впровадження інтегрованих програм сприяло передусім розвитку ціннісної та інтелектуальної сфери, а також покращенню соціально-комунікативних знань, навичок та вмінь. Крім того, у здобувачів освіти підвищилась загальна зацікавленість у здобутті та опануванні нової предметної інформації, сформувався розуміння системності отримуваних знань і важливості постійного самовдосконалення.

Разом із тим різні групи здобувачів освіти продемонстрували різні рівні академічних досягнень. Така ситуація свідчить про те, що для здобувачів освіти, які навчалися за інтегрованими програмами, характерне неоднакове сприйняття навчального процесу. Відмінності в показниках академічних досягнень вказують на те, що для окремих здобувачів освіти найбільш значущими виявилися ті чи інші параметри, а не покращення загального результату. Для виявлення зазначених особливостей був задіяний найбільш ефективний метод для такої диференціації — кластерний аналіз, що базувався на результатах контрольного експерименту (див. таблицю 2, рисунок 9).

Таблиця 2

Середні значення кластерів, що об'єднують здобувачів освіти за рівнями академічних досягнень після впровадження інтегрованих програм фізичної культури

Параметри	Кластер 1	Кластер 2	Кластер 3	Кластер 4
Пізнавальна компетентність	1,642857	2,800000	2,666667	2,714286
Інтелектуальна компетентність	1,571429	2,100000	3,000000	2,928571
Інформаційна компетентність	1,642857	3,000000	2,000000	2,857143
Комунікативна компетентність	1,571429	2,600000	2,916667	2,714286
Психологічна компетентність	1,642857	2,100000	3,000000	2,928571
Соціальна компетентність	1,571429	2,800000	2,000000	3,000000
Акмеологічна компетентність	1,642857	2,500000	2,750000	2,714286
Аксіологічна компетентність	1,571429	2,000000	2,833333	3,000000

Джерело: власна розробка авторів

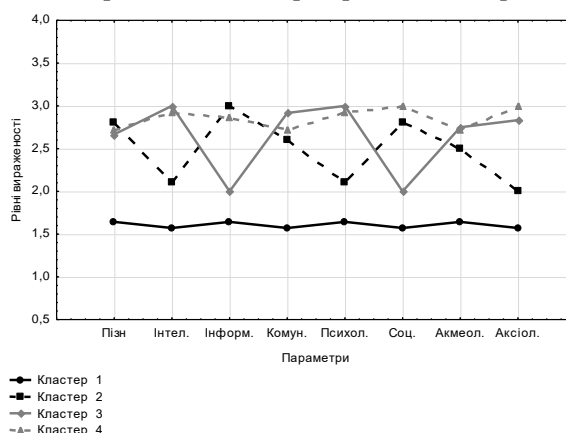

Рис. 9. Середні значення кластерів, що об'єднують здобувачів освіти за рівнями академічних досягнень після впровадження інтегрованих програм фізичної культури

Джерело: власна розробка авторів

Перший кластер включає 28% здобувачів освіти (таблиця 3). Проведене дослідження виявило, що за всіма розглянутими параметрами академічних досягнень об'єднані цим кластером учні мають досить низькі показники. Загалом, вони не зацікавлені ані в традиційних, ані в інтегрованих програмах навчання. Можна припустити, що для підвищення їх академічних показників треба втілювати інші інноваційні методи. Згідно з отриманими результатами, рівень їхніх академічних досягнень оцінюється як нижчий за середній.

Таблиця 3

Описові статистики для першого кластера

Параметри	Середнє	Стандартне відхилення	Дисперсія
Пізнавальна компетентність	1,642857	0,497245	0,247253
Інтелектуальна компетентність	1,571429	0,513553	0,263736
Інформаційна компетентність	1,642857	0,497245	0,247253
Комунікативна компетентність	1,571429	0,513553	0,263736
Психологічна компетентність	1,642857	0,497245	0,247253
Соціальна компетентність	1,571429	0,513553	0,263736
Акмеологічна компетентність	1,642857	0,497245	0,247253
Аксіологічна компетентність	1,571429	0,513553	0,263736

Джерело: власна розробка авторів

Другий кластер охоплює 20% учнів (таблиця 4). Проведене дослідження виявило, що ці здобувачі освіти характеризуються високим рівнем інформаційної, пізнавальної та соціальної компетентності, вищим за середній рівнем комунікативної та акмеологічної компетентності, а також середнім рівнем інтелектуальної, психологічної та аксіологічної компетентності. Академічні досягнення представників другого кластера базуються передусім на соціально-комунікативному та пізнавально-інформаційному підґрунті й засвідчують взаємодію учнів з навколишнім світом. Їх загальний рівень академічних досягнень характеризується як вищий за середній.

Таблиця 4

Описові статистики для другого кластера

Параметри	Середнє	Стандартне відхилення	Дисперсія
Пізнавальна компетентність	2,800000	0,421637	0,177778
Інтелектуальна компетентність	2,100000	0,316228	0,100000
Інформаційна компетентність	3,000000	0,000000	0,000000
Комунікативна компетентність	2,600000	0,516398	0,266667
Психологічна компетентність	2,100000	0,316228	0,100000
Соціальна компетентність	2,800000	0,421637	0,177778
Акмеологічна компетентність	2,500000	0,527046	0,277778
Аксіологічна компетентність	2,000000	0,000000	0,000000

Джерело: власна розробка авторів

Третій кластер об'єднує 24% здобувачів освіти (таблиця 5). Згідно з отриманими результатами, ці учні характеризуються високим рівнем інтелектуальної, психологічної, комунікативної та аксіологічної компетентності, мають вищий за середній рівень акмеологічної та пізнавальної компетентності, середній рівень інформаційної та соціальної компетентності. Таким чином, академічні досягнення представників третього кластера ґрунтуються насамперед на інтелектуально-психологічному та ціннісно-акмеологічному фундаменті, а отже, вказують на орієнтацію здобувачів освіти на самопізнання та самовдосконалення. За результатами проведеного дослідження, загальний рівень їхніх академічних досягнень характеризується як вищий за середній.

Таблиця 5

Описові статистики для третього кластера

Параметри	Середнє	Стандартне відхилення	Дисперсія
Пізнавальна компетентність	2,666667	0,492366	0,242424
Інтелектуальна компетентність	3,000000	0,000000	0,000000
Інформаційна компетентність	2,000000	0,000000	0,000000
Комунікативна компетентність	2,916667	0,288675	0,083333
Психологічна компетентність	3,000000	0,000000	0,000000
Соціальна компетентність	2,000000	0,000000	0,000000
Акмеологічна компетентність	2,750000	0,452267	0,204545
Аксіологічна компетентність	2,833333	0,389250	0,151515

Джерело: власна розробка авторів

Четвертий кластер включає 28% учнів (таблиця 6). Проведене дослідження виявило, що за всіма параметрами академічних досягнень ці здобувачі освіти мають високі результати. Вони на високому рівні володіють пізнавальною, інтелектуальною, інформаційною, комунікативною, психологічною, соціальною, акмеологічною та аксіологічною компетентністю. Можна сказати, що вони орієнтовані як на особистісне самовдосконалення та підвищення загального рівня знань, так і на розвиток взаємодії зі світом. Таким чином, рівень академічних досягнень представників четвертого кластера може бути оцінений як високий.

Таблиця 6

Описові статистики для четвертого кластера

Параметри	Середнє	Стандартне відхилення	Дисперсія
Пізнавальна компетентність	2,714286	0,468807	0,219780
Інтелектуальна компетентність	2,928571	0,267261	0,071429
Інформаційна компетентність	2,857143	0,363136	0,131868
Комунікативна компетентність	2,714286	0,468807	0,219780
Психологічна компетентність	2,928571	0,267261	0,071429
Соціальна компетентність	3,000000	0,000000	0,000000
Акмеологічна компетентність	2,714286	0,468807	0,219780
Аксіологічна компетентність	3,000000	0,000000	0,000000

Джерело: власна розробка авторів

Висновки

Сучасні педагогічні тенденції передбачають не спорядження здобувачів освіти вузькоспеціалізованими знаннями, а формування в них цілісної картини світу. Це виявляє актуальність інтегрованих програм, які дозволяють не тільки надати учням певні предметні знання, але і сформувати в них важливі компетентності. Вимірюваність ефективності інтегрованих програм здійснюється за допомогою показників академічних досягнень. Згідно з авторською точкою зору, академічні досягнення здобувачів освіти вимірюються за допомогою виявлення рівнів вираженості пізнавальної, інтелектуальної, інформаційної, комунікативної, психологічної, соціальної, акмеологічної та аксіологічної компетентностей.

Інтегровані програми фізичної культури було впроваджено в освітній процес за кількома напрямками, включаючи математику, фізику, географію, біологію та хімію. Отримані результати свідчать про те, що впровадження інтегрованих програм сприяло передусім розвитку ціннісної та інтелектуальної сфери, а також покращенню соціально-комунікативних знань, навичок та вмінь. Крім того, у здобувачів освіти підвищилась загальна зацікавленість у здобутті та опануванні нової предметної інформації, сформувалося розуміння системності отримуваних знань і важливості постійного самовдосконалення. Разом із тим різні групи здобувачів освіти продемонстрували різні рівні академічних досягнень: 28% – рівень нижчий за середній, 44% – рівень вищий за середній, 28% – високий рівень. Перспективи подальшої роботи вбачаються у впровадженні особистісно орієнтованого підходу в рамках інтегрованого навчання та вимірюванні відповідних академічних досягнень.

Список використаних джерел

1. Дужич Н. В., Мялюк О. П., Марущак М. І. Аналіз чинників, які впливають на академічну успішність. *Медична освіта*. 2023. №3. С. 54-61. URL: <https://doi.org/10.11603/m.2414-5998.2023.3.14050> (дата звернення: 25.05.2024)
2. Мотуз Т. В., Саєнко О. В., Слободенюк О. О. Проблема оцінювання навчальних досягнень учнів у вітчизняній педагогічній думці кінця ХХ-ХХІ століття. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2023. №86. С. 17-21. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2023.86.2> (дата звернення: 25.05.2024)
3. Холод І. В., Лисенко Т. А., Штангрет Г. З. Оцінка успішності здобувачів вищої освіти у персоналізованому дистанційному навчанні. *Академічні візії*. 2023. №17. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7724398> (дата звернення: 25.05.2024)
4. Засєкіна Т. М. *Інтеграція в шкільній природничій освіті: Теорія і практика*. Київ: Педагогічна думка, 2020. 400 с. URL: <http://surl.li/txzob> (дата звернення: 25.05.2024)
5. Качак Т., Близнюк Т. Технологія інтегрованого навчання на уроках мовно-літературної освітньої галузі. *Освітні обрії*. 2023. №1(56). С. 89-94. URL: <http://dx.doi.org/10.15330/obrii.56.1.89-94> (дата звернення: 25.05.2024)
6. Коханко О. Г. Історичні аспекти розвитку інтегрованого підходу в освіті. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17: Теорія і практика навчання та виховання*. 2019. Вип. 30. С. 93-100. URL: <http://surl.li/tpkqc> (дата звернення: 25.05.2024)
7. Кулішов В. С. Організація інтегрованого навчання у закладах професійно-технічної освіти на засадах компетентнісного підходу. *Імідж сучасного педагога*. 2021. №4(199). С. 36-40. URL: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-4\(199\)-36-40](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-4(199)-36-40) (дата звернення: 25.05.2024)

8. Поберецька В. Впровадження інтегрованого навчання в початковій освіті: закордонний досвід. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2020. Вип. 3. С. 125-132. URL: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.3.2020.219103> (дата звернення: 25.05.2024)

9. Радул О. С., Прибора Т. О. Інтегроване навчання в історичному розвитку. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2024. №213. С. 66-72. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-66-72> (дата звернення: 25.05.2024)

10. Голубєва В., Михайленко В., Назимок В. Особливості використання сучасних інноваційних технологій в процесі занять з фізичного виховання студентів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2021. №6(137). С. 10-12. URL: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6\(137\).02](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2021.6(137).02) (дата звернення: 25.05.2024)

11. Недорубко С. А., Очередько Л. В. Використання інноваційних технологій навчання в системі фізичного виховання студентів. *Інноваційна педагогіка*. 2019. №11. Т. 2. С. 19-22. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/11/part_2/5.pdf (дата звернення: 25.05.2024)

12. Сергата Н. С., Сергатий М. О. Інноваційні та сучасні підходи до організації занять із фізичної культури студентів вищих навчальних закладів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах*. 2019. №65. Т. 2. С. 119-123. URL: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.65-2.21> (дата звернення: 25.05.2024)

13. Бойко Ю. С., Соколенко Л. С., Танасійчук Ю. М. Інтеграція новітніх методик викладання фізичного виховання в закладах вищої освіти України з використанням технологій для дистанційного навчання. *Академічні візії*. 2023. №20. URL: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8011003> (дата звернення: 25.05.2024)

14. Кривуца І., Несен О. Інтегровані уроки фізичної культури у закладах середньої освіти під час дистанційної форми навчання. *Фізична культура і спорт. Виклики сучасності*. 2022. №2. С. 45-54. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7249092> (дата звернення: 25.05.2024)

15. Куцос О. І. Концепти на позначення позитивних емоційних станів в українській та російській мовній свідомості: психосемантичне моделювання концептуального поля. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. №26. Т. 2. С. 148-153. URL: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.26.2.27> (дата звернення: 25.05.2024)